

TID:
FRE 13.00-13.45
SIDAN 35

TID:
LÖR 15.00-15.45
SIDAN 51

Han Kang

**Klär
sorgen
i vitt**

I år gästas
Bokmässan av
flera litterära
stjärnor från
Sydkorea. En
av dem är Han
Kang, som fick sitt
internationella
genombrott
med romanen
Vegetarianen
om en kvinnas
stillsamma
uppror. Nu är
hon aktuell med
Den vita boken,
en berättelse om
förlust.

Text: Yukiko Duke

H

UR FÖDS EN författare? Kanske började allt för Han Kangs del den där dagen då hon som tolvåring hittade en viss bok. Den stod med ryggen inåt i faderns bokhylla. När hon drog ut den, upptäckte hon att den handlade om Kwangju-upproret, den fredliga demonstration för demokrati som förvandlades till ett veckolångt blodbad i maj 1980. Landets nyblivne militärdiktator, Chun Doo-hwan, skickade in militär mot obehäpnade demonstranter och dödade mellan 1 000 och 2 000 personer. Kwangju-upproret var och är än i dag ett trauma i Sydkorea. Massakern hade tagit Han Kangs familj särskilt hårt: Kwangju var deras gamla hemstad, de hade flyttat fyra månader innan massakern ägde rum.

– Min far hade tagit med sig boken hem från ett besök i staden. Den cirkulerades i hemlighet för att sprida kunskap om militärregimens brutalitet. Jag öppnade den utan att vara förberedd på vad den innehöll, berättar Han Kang.

– Det var nästan övermäktigt att ta in den gränslösa brutaliteten i bilderna. Men där fanns, tack och lov, också en bild av människor som tålmodigt köade för att lämna blod till sårade demonstranter. Plötsligt satt jag med frågor utan svar: Hur kan människan vara kapabel till grymhet, men samtidigt ha empati nog att vilja uppoffra sig för andra? Finns våldet i den mänskliga naturen? De här frågorna tamps jag med än i dag.

HAN KANG VÄXTE upp i ett hem fullt av böcker. Hennes far var lärare i litteraturvetenskap, men drömde om att själv skriva. Familjen flyttade till Seoul för att komma närmare det intellektuella livet där och undkom därigenom Kwangju-massakern. I dag är fadern en flerfaldigt prisbelönt författare och Han Kangs bror välkänd förläggare av barnböcker.

– När jag var barn, kändes det nästan som om böckerna hemma var levande, ett tryggt kollektiv som skyddade mig mot en hård omvärld. Jag upptäckte tidigt författare och verk som betydde mycket för mig, säger hon och ler.

– När jag var fjorton, drabbades jag av en svår tonårskris. Jag var så full av frågor och ville hitta någon sorts mening med livet! Som så ofta, vände jag mig till litteraturen – och fann att alla författare var lika fulla av spörsmål som jag. De var lika svarslösa och sårbara som jag och skrev för att försöka förstå världen. Jag insåg att jag kunde bli författare som de.

– Jag började skriva poesi. Eftersom jag är närmast besatt av ordvalörer och rytm, är skrivandet inte helt lätt för mig. När jag har skrivit klart en bok, skriver jag om den igen från allra första början till slutet. Jag hittar alltid skavanker som jag vill putsa på, glipor att täta till.

HAN KANG DEBUTERADE 1993 med en lyriksamling. Flera av de romaner och noveller hon skrivit sedan dess kretsar kring våld. I *Vegetarianen* ser huvudpersonen Yeong-hye köttätande som en våldshandling och bestämmer sig för att bli vegetarian. Det får den provocerade omgivningen att reagera med såväl verbalt som fysiskt våld mot den tillbaka-dragna kvinnan.

– En koreansk måltid är huvudsakligen grönsaksbaserad, men köttet anses vara dess höjdpunkt. Att vägra äta det ses som ett avvikande, asocialt beteende. Jag var själv vegetarian i tjugofemårsåldern och upplevde att omgivningen ständigt försökte truga i mig kött, berättar Han Kang.

KANSKE ÄR DET inte underligt att hon ständigt återkommer till våld som tema. Hennes hemland har i modern tid upplevt invasioner, krig, kolonialism, ockupation, delning och militärdiktatur. Under lång tid har våld eller hot om våld varit närvarande i det sydkoreanska samhället, vilket satt tydliga spår även i litteraturen. Den moderna koreanska litteraturen dominerades länge av politiskt färgade, episka romaner där det koreanska folkets umbäranden stod i centrum. Men på 1990-talet flyttades fokus över till modernt vardagsliv i Sydkorea och de kvinnliga författarna, bland dem Han Kang, tog ett rejält kliv in på den skönlitterära scenen. Men hon är en udda fågel som står utanför de litterära koterierna i Sydkorea och vill varken etiketteras som "feministisk" eller "politisk" författare.

– Nej, jag skriver om existentiella problem, om frågor som är universella. Men jag är sydkorean och präglad av min kultur och mitt lands historia, säger hon lite dröjande.

I MÅNGA ÅR kretsade hennes tankar kring Kwangju-upproret, hon ville skriva om det utan att riktigt veta hur. Men när Park Geung-hye, dotter till militärdiktatorn Park Chung-hee, valdes till president 2012 kände hon att hon måste skriva boken. Chun Doo-whan, som beordrade Kwangju-massakern, var general Parks högra hand och efterträdare.

– Parks makttillträde aktualiserade Kwangju för mig, det kändes som om historien återupprepade sig. Det blev nödvändigt att skriva romanen *Levande och döda*. Men eftersom jag lever mig in så intensivt i det jag skriver, var det oerhört plågsamt, berättar Han Kang.

– Men jag är glad att jag gjorde det. När jag var student och började fundera på att skriva boken, var Chun Doo-hwan president – samme person som beordrade massakern. Kwangju-massakern var något man inte fick prata om, ett obehandlat trauma. Det är den i viss mån än i dag, därför är det viktigt att tala om den.

HON BERÄTTAR ATT hon ser *Levande och döda* och *Den vita boken* som sina viktigaste verk. Det är svårt att tänka sig två mer väsensskilda böcker. *Den vita boken* är en finstämd, poetisk bok om förlust och sorg, om en syster som dog alldeles efter födseln.

– Efter att ha skrivit *Levande och döda* var jag slut, då bjöd min polska översättare mig till Warszawa. Jag åkte dit med en vag idé om att jag ville skriva om vita saker. I Korea har färgen vit stark symbolik. Det är barnklädernas, bröllopsdräktens och liksvepnings färg. Medan jag funderade på vad jag skulle skriva, insåg jag plötsligt att jag ville berätta om min syster.

Jag skriver om frågor som är universella. Men jag är sydkorean och präglad av min kultur och mitt lands historia.

Den vita boken är Han Kangs tredje utgivning på svenska (augusti 2019) efter *Vegetarianen* och *Levande och döda*.

Han Kang är även verksam som konstnär. Temat i hennes konstinstallation *The White Book* är den döda systemen.

FOTO: HAN KANG/DOUGLAS SEOK

SOM 22-ÅRING HADE hennes mor fött sitt första barn, en liten flicka, alldeles för tidigt. Barnet dog efter en stund i den maktlösa moderns famn.

– Sedan föddes jag och min bror. Vi har alltid fått känna oss oändligt efterlängtade, men också upplevt våra föräldrars sorg över det första barnet. Jag kände att jag ville skriva om det och i Warszawa föll allt på plats av en slump. Jag gick till Upprorrmuseet och såg en film från 1944, där hela staden var täckt av ett vitt puder. Jag trodde det var snö, tills jag insåg att det var pulveriserad fasadsten. Då förstod jag varför Warszawa kallades ”den vita staden”, berättar Han Kang.

– Jag bestämde mig för att låna min syster mitt liv. Staden blev min systers, hon och den flöt ihop. Varje gång jag promenerade i Warszawa, kändes det som om min syster gick bredvid mig. Jag satte mig och skrev direkt efter promenaderna. Efter fyra månader åkte jag hem till Seoul och kände att det var dags för mig att ta farväl av min syster. Och det har jag gjort i *Den vita boken*.

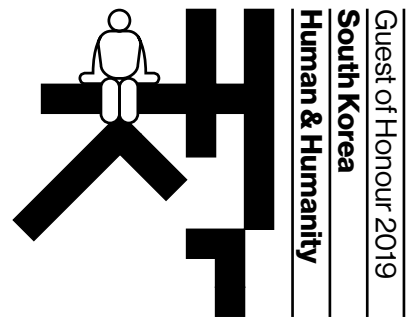
Han Kang säger spontant att hon är glad att få komma tillbaka till Sverige.

– Det är en fantastisk känsla att ha blivit läst och förstådd, som jag upplever att jag har blivit i Sverige. Jag känner djup tacksamhet över det.

Guest of Honour 2019

Stand: C02: 02

South
Korea

HUMAN @+
HUMANITY